

การประชุมพยาบาล เบื้องต้น และ ยาสามัญประจำบ้าน สำหรับใส่แผล

รศ.ภก.ดร.นมนต์ หิรัญ

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์เภสัชกรรม

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ช่วงเปิดเทอมหลังใช้เวลาอยู่ที่บ้านมาหลายเดือน เด็กนักเรียนมีกิจกรรมที่โรงเรียนมากมาย นอกจากกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียน การเล่นของเด็กก็เป็นอีกกิจกรรมที่เสริมพัฒนาการในการเรียนรู้ บางครั้งการเล่นของเด็กอาจเกิดอุบัติเหตุเป็นแผลถลอก ในบทความนี้จะกล่าวถึงการปฐมพยาบาลเบื้องต้นรวมถึงทำความรู้จักกับยาสามัญประจำบ้านบางชนิดที่ใช้ใส่แผล

ผู้ปฐมพยาบาลต้องล้างมือให้สะอาดก่อนการปฐมพยาบาล หากมือผู้ปฐมพยาบาลมีบาดแผลควรใส่ถุงมือ

การปฐมพยาบาลเบื้องต้นกรณีเลือดออกทำได้โดยการห้ามเลือดโดยใช้สำลีหรือผ้าสะอาดกดแผลเบาๆ กรณีที่แผลอยู่บริเวณแขนหรือขา ให้ยกอวัยวะที่มีบาดแผลให้สูงขึ้น

หากมีสิ่งแปลกปลอมในแผลต้องกำจัดสิ่งแปลกปลอมออก ชำระล้างบาดแผลจนสะอาดด้วยน้ำสบู่น้ำสะอาด หรือน้ำเกลือล้างแผล แล้วใช้ทิชชูสะอาดหรือผ้าก๊อชเช็ดทำความสะอาดแผล

การทำความสะอาดรอบบาดแผลทำได้โดยนำผ้าก๊อชชุบน้ำเกลือล้างแผลเช็ดบริเวณรอบบาดแผล ผู้ปฐมพยาบาลอาจใช้สำลีชุบแอลกอฮอล์เช็ดกรณีที่ต้องการฆ่าเชื้อบริเวณรอบบาดแผล แต่ไม่ควรใช้แอลกอฮอล์เช็ดบาดแผลโดยตรงเพราะทำให้แสบและอาจทำให้เนื้อเยื่อบริเวณบาดแผลเสียหาย

แอลกอฮอล์ที่ใช้ในการเช็ดทำความสะอาดรอบบาดแผล ได้แก่ เอทิลแอลกอฮอล์ (ethyl alcohol) ไอโซโพรพิลแอลกอฮอล์ (isopropyl alcohol)

จากนั้นปิดแผลด้วยผ้าก๊อชหรือพลาสติกที่ปลอดเชื้อ ก่อนปิดแผลอาจใช้สารระงับเชื้อ (antiseptic) ทาบริเวณบาดแผล ในปัจจุบันสารระงับเชื้อที่เป็นยาสามัญประจำบ้านแผนปัจจุบันสำหรับใส่แผลซึ่งใช้โดยทั่วไปจะเป็นยาใส่แผลที่มีไอโอดีน (iodine) ได้แก่ ยาใส่แผลทิงเจอร์ไอโอดีน (iodine tincture) ยาใส่แผลโพวิโดนไอโอดีน (povidone-iodine)

ไอโอดีนเป็นสารที่มีฤทธิ์ในการฆ่าจุลชีพหลายชนิดเนื่องจากไอโอดีนสามารถเกิดปฏิกิริยาการเติมอะตอมไอโอดีนที่เรียกว่า ปฏิกิริยาไอโอดิเนชัน (iodination) และสามารถเกิดปฏิกิริยาออกซิเดชันกับส่วนประกอบโปรตีนในเซลล์จุลชีพ ยาใส่แผลทิงเจอร์ไอโอดีนมีไอโอดีนและโซเดียมไอโอดด์ (sodium iodide) หรือโพแทสเซียมไอโอดด์ (potassium iodide) ละลายในตัวทำละลายผสมระหว่างน้ำและแอลกอฮอล์ ยาใส่แผลทิงเจอร์ไอโอดีนอาจทำให้เกิดการระคายเคืองและแสบบริเวณบาดแผล เพราะแอลกอฮอล์ที่เป็นส่วนประกอบก่อให้เกิดการระคายเคืองต่อเนื้อเยื่อในแผลเปิด ไม่ควรใช้ผ้าก๊อชชุบยาใส่แผลทิงเจอร์ไอโอดีนปิดแผลเพราะอาจทำให้เกิดการทำลายเนื้อเยื่อ

โพลีโตนไอโอดีนเป็นสารเชิงซ้อนระหว่างไอโอดีนกับพาหะ (carrier) ที่ทำหน้าที่เป็นสารช่วยละลาย (solubilizing agent) คือ โพลีโตน (povidone) หรือ polyvinylpyrrolidone ยาใส่แผลโพลีโตนไอโอดีนจะมีโพลีโตนไอโอดีนความเข้มข้นร้อยละ 10 โดยน้ำหนักต่อปริมาตร เทียบเท่ากับ available iodine ความเข้มข้นร้อยละ 1 โดยน้ำหนักต่อปริมาตร ยาใส่แผลโพลีโตนไอโอดีนออกฤทธิ์ต้านจุลชีพโดยพาหะปลดปล่อยไอโอดีนออกมา การใช้ยาใส่แผลโพลีโตนไอโอดีนใส่แผลจะระคายเคืองน้อยกว่าการใช้ยาใส่แผลทิงเจอร์ไอโอดีน คำเตือนสำหรับการใช้ยาใส่แผลทิงเจอร์ไอโอดีนและยาใส่แผลโพลีโตนไอโอดีนคือ ให้หยุดใช้ยาหากมีการระคายเคืองหรือผื่นแดงเกิดขึ้น และ หลีกเลี่ยงอย่าให้ยาเข้าตา

เอกสารอ้างอิง

พรรณนิภา อภนิชฐาภิชชาติ. ยาสามัญประจำบ้าน. ใน: อรลักษณ์ แพรตกุล, บรรณาธิการ. รอบรู้เรื่องยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2550. หน้า 87-144.

วรรณพร ศรีสุคนธรัตน์. สารต้านเชื้อจุลินทรีย์ที่ใช้ในบ้านเรือนหรือทางสาธารณสุข. นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข; 2558.

Berardi RR, Ferreri SP, Hume AL, Kroon LA, Newton GD, Popovich NG, et al. Handbook of nonprescription drugs: an interactive approach to self-care. Washington, DC: American Pharmacists Association; 2009.

Furst J. The complete first aid pocket guide. New York: Adams Media; 2018.